QUICKSCAN

Organisatievraagstukken gemeenten bij uitvoering transitievisie warmte

SERVICEPUNT DUURZAME ENERGIE

Je hebt als gemeente een Transitievisie Warmte vastgesteld, in lijn met het Klimaatakkoord, maar hoe organiseer je de uitvoering?

Het Servicepunt Duurzame Energie biedt Noord-Hollandse gemeenten ondersteuning bij de uitvoering van de transitievisie warmte (TVW). Dit is een grote opgave voor gemeenten en stelt ze voor organisatorische puzzels. De TVW's bevatten vaak grote ambities voor de warmtetransitie, maar gemeenten hebben nog weinig instrumenten om die waar te maken. Om zicht te krijgen op de organisatievraagstukken van verschillende typen gemeenten bij de uitvoering van de TVW's, hebben wij een quickscan uitgevoerd. Wij hebben daarvoor gemeenten ingedeeld in verschillende typologieën. Vervolgens hebben we aan de hand van vier Noord-Hollandse casussen een inventarisatie gedaan van de organisatievragen die per type gemeente spelen.

TYPOLOGIEËN

- We hebben een typologie gemaakt aan de hand van drie karakteristieken:
  - de **omgeving** van de transitieopgave
  - de **dominante strategie** voor de warmtetransitie
  - de **beoogde regierol** van de gemeente
- Per gemeente is een typologie oftewel "persona" samen te stellen uit de combinatie van deze drie karakteristieken.
- Theoretisch zijn 64 types denkbaar. In praktijk blijken karakteristieken vaak samen te hangen.
- Aan de hand van vier casussen zijn per typologie de organisatie- en regievraagstukken in de uitvoering van de TVW in beeld gebracht Daarbij zijn geen grote steden (>100.000 inwoners) meegenomen.

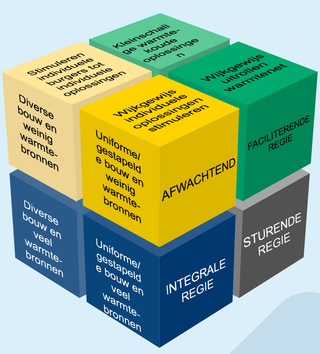

DE OMGEVING, STRATEGIE EN ROL IN DE WARMTETRANSITIE VERSCHILLEN STERK PER GEMEENTE

1. Omgeving voor warmtetransitie

- De Startanalyse van het ECW laat zien dat de fysieke omgeving in een gemeente de opgave voor de warmtetransitie bepaalt
- In de typologie wordt onderscheid gemaakt naar het karakter van de bouw en de aanwezigheid van warmtebronnen
- Bij de samenstelling van de woningvoorraad gaat het om dichtheid, bouwtype, bouwperiode, eigendomsmix

2. Strategie voor warmtetransitie

- De dominante strategie voor de warmtetransitie loopt in de TVW uiteen tussen gemeenten
- Belangrijkste variabelen zijn de mate van collectiviteit en de dominante warmteoplossing
- Meest dominante strategieën zijn individuele all-electric oplossingen en wijkaanpakken met all-electric of een warmtenet

3. Rol gemeente in warmtetransitie

- Gemeenten hebben een uiteenlopende opvatting over hun rol in de warmtetransitie
- Het PAW onderscheidt vier rolopvattingen voor gemeenten: van afwachtend tot zeer actieve regie
- Afhankelijk van het type en de omvang van de gemeente is de uitdaging voor de rol invulling anders

VOORBEELDEN: TWEE CASUSSEN ALS BASIS VOOR TYPOLOGIE UITVOERING TVW DOOR GEMEENTEN

Gemeente 1: is een landelijke, middelgrote gemeente met diverse bouw en weinig warmtebronnen

Deze gemeente kiest voor individuele oplossingen (all electric en isolatie) en een rol, die valt te karakteriseren als een combinatie van afwachten en faciliterende procesregie.

Deze gemeente heeft als organisatievraagstukken:

a. Hoe organiseren we beweging als de dominante strategie individueel is en instrumentarium beperkt?
b. Hoe geef je invulling aan je regisseursrol van informatievoorziening naar ontzorging?
c. Hoe mobiliseren we participatie en steun bij bewoners? Hoe krijg je middenveld mee in verschillende kernen?
d. Hoeveel capaciteit kunnen we inzetten? En hoe werven we capaciteit (aanstellen of inhuren)?

Gemeente 2: is een stadse, middelgrote gemeente met redelijk veel uniforme en gestapelde bouw en warmtebronnen

Deze gemeente kiest voor een sterke inzet op de realisatie van warmtenetten met een regierol die tussen faciliterend en sturend in ligt.

Deze gemeente heeft als organisatievraagstukken:

a. Hoe geven we invulling aan de regierol richting een warmtebedrijf in publieke handen? a) opdrachtgeverschap b) verkaveling c) marktselectie d) projectmanagement op uitvoering
b. Hoe sturen we op overige gebieden die nog niet in TVW zijn aangewezen?
c. Hoe geven we invulling aan samenwerking in de regio met het delen van ambtelijke capaciteit of expertise en borgen we tegelijkertijd behoud van eigen bestuurlijke strategie? Welke samenwerkingsmodellen zijn er hiervoor?

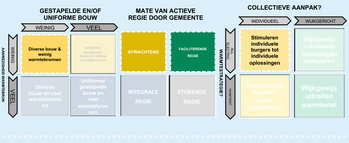

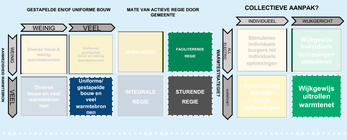

De TYPOLOGIE VAN DE GEMEENTE BEPAALT WELKE UITDAGING ER LIGT VOOR EEN ACTIEVERE ROLKEUZE

Afhankelijk van het type en de omvang van de gemeente is de uitdaging voor de rol invulling anders:

- Voor een kleine /landelijke gemeenten is de uitdaging om niet te volstaan met een afwachtende rol maar te komen tot een faciliterende rol
- Voor een middelgrote / gemengde gemeente is de uitdaging om niet te volstaan met faciliterende regie, maar te komen tot sturende regie
- Voor een grote / stadse gemeente is de uitdaging om niet te volstaan met sturende regie, maar te komen tot integrale regie

Klein / landelijk

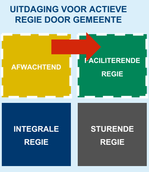

Middelgroot / gemengd

Groot /stads

Hoe helpt deze quickscan mijn gemeente?

Deze quickscan biedt inzicht in de organisatorische opgaven die gemeenten de komende jaren tegenkomen bij de uitvoering van de transitievisie warmte. Die opgaven verschillen per type gemeente, zoals we hierboven hebben laten zien. Afhankelijk van de typologie krijgt elke gemeente te maken met een selectie van de vraagstukken en opgaven die hieronder zijn weergegeven. Het Servicepunt ondersteunt gemeenten en regio's bij deze opgaven.

Opgaven van gemeenten in eigen organisatie

- Hoe geven we invulling aan de **gemeentelijke rol bij de individuele aanpak**? En aan de **collectieve wijkaanpak**?
- Hoe geven we **sturing binnen de gemeentelijke organisatie** vorm? Lijn- of programmamanagement?
- Hoe organiseren we **capaciteit en kwaliteit**? Hoeveel formatie versus inhuur? Hoe werven we expertise op een overspannen arbeidsmarkt?
- Hoe **organiseren** we het **proces binnen de gemeentelijke organisatie**? Hoe organiseer je het samenspel tussen beleid, projectmanagement en uitvoering?

Opgaven van gemeenten in de samenwerking met regio en met markt

- Hoe geven we vorm aan **regionale samenwerking**: Bundelen capaciteit en/of expertise, welke samenwerkingsmodellen, ambtelijk versus bestuurlijk, bundelen inhuur technisch / juridisch advies
- Hoe vullen we de **publieke regierol** in naar de markt: vooruitlopen op Warmtewet? Faciliterend of regisserend? Semi-publieke partner of private partijen? Warmtebedrijf als semi-publieke adviseur of als private leverancier? Wie bepaalt de kavelstrategie?

Wil jij hierover als gemeente of regio met ons in gesprek? Neem contact op via info@servicepuntde.nl